

کہنیں ردا تک ء اردو ء قدیم نثر گشت۔ کہ چوناہا نثر عربی زبان ء لہزے اردو ء ڈکشنریائی تہ ء ایشی ء معنا۔ بکھرا ہوا، وہ عبارت جو منظوم نہ ہو، بزاں تچکیں گپ، ہاگپ کہ سرجمیں رنگے ء گشگ بہ بیت۔ چوکہ شاعری ء ما ردا تک اے ہاترا گشت نہ کنیں کہ آئی ء تہا چیزے ء را پورا ئیں رنگے ء گشگ نہ بیت، بلکیں اشارات ء استعارہ ء تہا گشگ بیت کہ آئی ء باز معنا در کیت انت بلے نثر ء تہا چیز تچک ء گشگ بیت ء آئی ء یک معنائے در کیت۔ انگریزی ء ردا تک ء (Prose) (پروژ) گشت کہ وت کوہنیں فرانسسی لہزہ ”مفوسیہ“ ء چہ در کچگ، فرانسسی ء چہ لا طینی ء زرتگ، آزاباناں ہم ایشی ء معنا ”راستیں گپ“ بزاں تچک ء سیدھا بہ بیت یونانی زبان ء ایشی ء معنا ”برہنگیں لہزہ“ ادبرہنگ ء معنا ہمیش انت کہ ہج رنگیں اشارگ ء اندیکی مہ بیت۔

بلوچی ء نثر ء ہاترا دلہز دیماتلگ عطا شاد ء ردا تک ء لہزہ کارمرز کرتگ ء سیدھا شمی ء ”رم“ ء، ردا تک ء معنا ردا ء سرا یر کنگ یا کتار کنگ، رم بلوچی ء تہا لس لہزے بزاں چیزانی یکجائی ء گشت چوکہ مرگانی رم، مردمانی رم، بلے مرچی بانداردا تک ء لہزہ رواج کچگ۔

کہنیں ردا تک ء راجد پتر ء مئے کزانہ گیشیگ کہ کدی شروع بوتگ، چوکہ کہنیں ردا تک ء تہا گیدی قصہ، داستان، بتل، چاچ، ء دگہ بزاں ہوار انت اے درست بلوچی لہزہ تک ء کہنیں ردا تک ء مڈی زانگ بنت، ایشانی راجد پتر تچک نہ انت چوکہ ماگشت نہ کنیں کہ بتل بلوچانی گورا کجام سال ء چہ شروع بوتگ یا چاچ ء گیدی کہ کدی شروع بوتگ انت۔ البتہ یک گپے است کہ ایشانی چار ء تپاسگ ء پداے ہر پدربیت کہ ایشانی راجد پتر سک کہن ء قدیم انت۔ اے بلوچاں چہ وتی بنیاد ء گون انت۔ ایشاں مزنیں سفرے جنگ، کہنیں ردا تک ء تہر نہ ایوکا بلوچ راج ء کرا، بلکیں سرجمیں راجانی زبان ء ادب ء تہا است انت۔ ایشانی ارزشت مرچی ہم است انت بلے نون ایشاں وتی دروشم مٹ کرتگ ء ایشانی جاگہ نوکیں ردا تک ء گچگ، نوکیں ردا تک چوناہا ایندگہ ملاں ہر دی کرن ء دیماکیت، وھدے مردم کہ ء داستان ء بدل ء ناول ء آزما تک نبشتہ کن انت۔ بلوچی ء تہا وھدے ما ایشی ء گپ ء کنیں گڑا 1950 ء آزما تک ء پد نوکیں ردا تک ء تہر رواج کچگ انت، چوکہ آزما تک، ناول، نمدی نیسی، گوشتن، سپرنامہ، خاکہ نویسی، کالم نیسی ء دگہ بزاں، اے درست نوکیں ردا تک ء تہر زانگ بنت۔ چوناہا کہنیں ردا تک ء نوکیں ردا تک ء تہا چوشیں خاصیں فرقے نیست بزاں کہنیں زما تک ء مردم وھدے سفر ء گشگ انت، گڈا آھاں وتی ہے سفرنامہ ء راگیدی قصہ یا داستان ء شکل ء گشگ بلے نون آئی ء جاگہ ء سفرنامہ انت، یا زما تک ء مردماں کہ گشگ نون آئی ء جاگہ ء آزما تک انت، انچو داستان ء جاگہ ء توگشت کن ء ناول انت، یا بتل ء چاچ ء جاگہ ء دگہ گشتن دیماتلگ انت۔ بلے اے درست گون یکے دومی ء سک نیک انت، نوکیں ردا تک چہ کہنیں ردا تک ء شکم ء ودی بوتگ، ہرچچو کہ نوکیں چیز دیمایان بہ بنت بلے کہنیں ردا تک ء مڈیانی ارزشت وتی جاگہ ء مانیت، چوکہ مرچی ئیں زما تک باز دیماشگ بلے بلوچانی گشگیں بتل انگت پہ انوگیں راج ء پنت ء شون انت، کہ آمرچی واروار ء ایشانی مثال ء دروراں پیش کنگ ء انت۔

بلوچی لہزہ تک ء تہا کہنیں مڈیانی دو تہر یا کہ بہر موجودانت یکے کہنیں شاعری ء دومی کہنیں ردا تک انچو کہ اے ہر انگ چہ کہنیں شعراں

پزانت ہے رنگ ردا تک ۽ پڑھم ہالیگ نہ انت آدگہ گپ کہ شیرانی سراکار باز بوتگ ملنے بلوچی کہنیں ردا تک پڑ ۽ اگت بازکار پش کپتگ۔ انچو کہ شیرادی ادب سینہ بہ سینہ اتلگ ہے وڈا ردا تک ہم ہے وڈا اتلگ۔ گیدی کہ کہنیں زما تک ۽ دور ۽ ہما کہ انت کہ پہ گیشتر و ہد گوازیگ ۽ شپانی روچ کنگ ۽ لوگانی کماشیں زال ۽ مردماں کشک انت۔ اے درستیں کہ سینہ در سینہ یک دومی سر بوہان ۽ آیان بوتگاں۔

انچوش کہ بلوچ تاریخ ۽ چہ قدیم زما تک ۽ بلوچ پہوال بوتگ انت اے کہ ہے وهداں رواج کپتگ انت اے گیدی کہ بلوچی چاگرد ۽ زند ۽ حال ۽ احوال ۽ راستیں عکاسی ۽ کن ات بلوچی سازتگیں کہ وقی سازگی تب ۽ مہیلانی ردا یونان ۽ مصر ۽ عراق ۽ ہندوستان ۽ کہہاں گوں از می ہدی دارانت اے کہ جاہ جاہ ۽ انچیں کار ۽ کرد پیش دارانت، کہ بنی آدمی وس ۽ واک ۽ چہ درانت۔ ایشاں ابید بلوچ روایتانی تہاد یہہ ۽ جن ۽ بلاہانی تصور است انت۔ ہمیشکہ بلوچی کہہانی تہاد یہہ ۽ جن ۽ پریانی مزینں کسا سے گندگ بیت ۽ اے تب جہان ۽ ہر ہماراج ۽ قوم ۽ تہا است انت کہ آہاں کہ سازتگ، کشک ۽ اشلگ اے کہ بلوچ راج ۽ ہما زما تک ۽ مردمانی زندمان ۽ وش، گم انسانی زند ۽ بدہالی دگہ بازیں بکپانی پشدر ۽ جوڈینگ بوتگ انت۔ آوہدانی گیدی کہ ہشتہ ۽ تہانہ بوتگ انت وهدیکہ ما کہنیں ردا تک ۽ تہا گیدی کہہاں چاراں ہمارنگ ۽ کہ کشک بوتگ انت آرنگ ۽ مارادست نہ کپتگ انت ایشانی تہا بازیں بدلی اتلگ چیا کہ آوہداں ہشتہ ۽ دروشم نہ بوتگ اے کہ سینہ بہ سینہ اتلگ انت ایشانی مزینں کسا ۽ پش کپتگ مزینں مدت ۽ پدا نگر یزاں ایشانی سرا بنداتی کار تک بلے باز مدت ۽ گوزگ ۽ رندا ایشانی سرا بلوچ پٹ ۽ پولکاراں ہم جوانیں وڈا کار بندات کرتگ۔